

TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 10 (151)

1995 m. kovas

Z.Nekrošiaus nuotrauka

Už laisvę! Už Lietuvą!

Jau penkerius metus gyvename Nepriklausomoje Lietuvoje. Sunkūs tai buvo metai- didžiųjų netekčių, skaudžių išbandymų, vilčių praradimo metai. Kasdienybė sunkia našta prislėgė visus. Bet nusivilti nevalia- juk nepuolėme į neviltį penkiasdešimt juodų okupacijos metų- išlikome, išsaugojome tikėjimą. O dabar viskas mūsų pačių, mūsų vaikų ir vaikaitių rankose. Patikėkime jiems Lietuvos ateitį, perduodami savo kartų patyrimą ir žinias. Nenuleiskime rankų, budėkime Nepriklausomybės sąryboje!

LPKTS taryba ir "Tremtinio" redakcija

LAISVĖS DIENA

"Geležinio vilko"
kariai

Mus, buvusius partizanus, pavaduoti yra kam. Lietuvos savanoriai-kuopų vadai prie Kęstučio apygardos vado Kasparavičiaus kapo

Kovo 11-oji lietuviams- didi šventė. Atgavę Nepriklausomybę, iš džiaugsmo daug ką užmiršome, atleidome priešams, o ir apskritai manėme, kad tarp lietuvių priešų nebus. Visi kartuėjome su Sąjūdžio vėliava. Stovėjome Baltijos kely. Bet kerštingas priešas išliko. Nevalia pamiršti, kad Rytai ir komunistai mūsų nepaliks ramybėje. Mums pavyzdys turėtų būti čekėnai, pasiryžę verčiau mirti stovėdami, negu klauptis prieš okupantą. O kad Lietuvos Nepriklausomybei gresia pavojus, rodo dabartinė politinė Maskvos padėtis.

Mes turime vieną Tėvynę, ir ją apginti- mūsų pareiga.

Gediminas KATINAS

Tauragė

Šįmet minime penktąsias metines, kai galingos Sąjūdžio bangos į šalies Parlamentą iškelta deputatų dauguma 1990m. Kovo 11-ąją nustebino pasaulį drąsiu, ryžtingu ir istoriškai neišvengiamu pareiškimu.

Šiame šimtmečio me, lietuviai, net du kartus patvirtinome pasauliui, kad čia buvome ir esame, kad mes nesame priešiški nė vienam kaimynui, tačiau savo teisę egzistuoti gynėme, giname ir ginsime.

ir vienu, ir kitu atveju pasaulis kurį laiką nuėmė mūsų negirdįs. Ir tada, ir dabar už laisvę mokėjome pačia brangiausia- netekčių ir kraujo- kaina. Kovo 11-osios Aktas įkūnijo pačias šviesiausias žmonių viltis, pačius didžiausius lūkesčius. Tačiau penkmečio patyrimas rodo, kad šios sąlygos nepakako. Absoliuti dauguma šalies gyventojų šventai tikėjo, kad nors ir daug sunkių kliūčių sutiktu- me atkurdami valstybingumą, tačiau bus daugiau teisingumo, daugiau pasitikėjimo valdžia ir rytojumi, negu kad

dabar regime. Nepadėjome pamatų teisingumui atkurti. Tai, kas buvo aiškiai suvokta ir deklaruota Sąjūdžio rinkimų programoje, nebuvo įgyvendinta. Atsirado jėgų (tiesą pasakius, jos visą laiką buvo), kurios siekė pasinaudoti nepriklausomybe kaip galimybe greitai pralob-

moningai "užmirštant" neteisėtas. Ne- teisės pagrindu teisė negali atsirasti. Ši aplinkybė jau penkeri metai jaudina visuomenę ir kelia nepasitenkinimą valdžia. Jį itin paryškino ankstesnė Premjero ir ką tik pasibaigusi Prezidento ke- lionės į Izraelį.

radarbiavimas. Beje, šiame dokumente nekalbama apie konkrečią, sakysim žy- dų, nacionalinę etninę, rasinę grupę, o apie visas. Taigi genocido sąvoka taiky- tina ir kalmukams, ir Rytprūsių vokie- čiams, ir ingušams, ir lietuviams, ir mū- sų dienomis naikinamiems čekėnams. Nežmoniška būtų (tai prieštarautų ir De- kalogo moralei) ginti nuo genocido tik vieną išrinktąją tautą, tyliai pamirštant kitas.

Lietuvos Prezidentas pajuto sąžinės graužimą dėl okupuotoje Lietuvoje na- cių organizuotų žydų žudynių, mat jose dalyvavo ir lietuvių tautybės asmenų. Manykime, kad valstybės vadovas išsi- rengė į šventąją Žemę ne zoologinę nea- pykantą lietuviams liejančių zurofų pa- ragintas ar priverstas, o vidinio nusitei- kimo akinamas atsiprašyti žydų tautos už "lietuvių tautos atstovų" padarytas skriaudas ir nusikaltimus. Toks žingsnis iš principo sveikintinas kaip moralus ir netgi būtinas aktas, tačiau...

(nukelta į 5 psl.)

Teneužmiršta mūsų Dievas

ti, savinantis valstybės turta. Tačiau pati skaudžiausia tautai pirmojo Parlamen- to skola- teisiškai neįvertintas Tautos pasipriešinimas ruda jam ir raudonajam okupantui. O tai buvo teisėta savigny- nuo agresoriaus. Iš to turėjo sekti ir po- kario partizanų pripažinimas Lietuvos Respublikos kariais savanoriais, ir kru- vinų represijų bei tremčių teisinis įver- tinimas, ir daugelis kitų dalykų.

Neįmanoma atkurti teisingumo, są-

Pirmiausia reikia išsklaidyti galimus nuogastavimus, kad šiame rašinyje bus mėginama paneigti ar sumenkinti žydų tautybės asmenų masinių žudynių or- ganizatorių ir vykdytojų bet kurioje pa- saulio šalyje atsakomybę už nusikalti- mus žmonijai, teisiškai apibrėžtus "Kon- vencijoje dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį". Tai siau- bingas nusikaltimas ir, norint išaiškinti nusikaltėlius, būtinas tarptautinis bend-

1995m. kovo 25d. įvyksiančių savivaldybės tarybos rinkimų LPKTS kandidatų sąrašas

(Tęsinys. Pradžią Nr. 9)

Kaunas

1. Arimantas Dragūnevičius	60m.	Aukštasis, inžinierius
2. Vincė Vaidevutė Margevičienė	46m.	Aukštasis, gydytoja
3. Andriejus Dručkus	67m.	Aukštasis, pedagogas
4. Rimvydas Toliušis	38m.	Aukštasis, inžinierius
5. Vytautas Bičiūnas	35m.	Aukštasis, inžinierius
6. Kristina Gaidukaitė	43m.	Aukštasis, gydytoja
7. Vilija Japertienė	39m.	Aukštasis, architektė

Kauno rajonas

1. Alfredas Smailys	67m.	Aukštasis, medicinos m.daktaras
2. Vytautas Andriuškevičius	66m.	Aukštasis, inžinierius
3. Valentinas Padriežas	39m.	Aukštasis, geografas
4. Irena Rimienė	41m.	Aukštasis, buhalterė
5. Donatas Jankauskas	37m.	Aukštasis, inžinierius
6. Leonardas Grikiėtis	45m.	Aukštasis, inžinierius
7. Adolfas Teresius	35m.	Vidurinis
8. Mindaugas Babonas	63m.	Vidurinis
9. Dalia Vosiliūnaitė	38m.	Aukštasis, bibliotekininkė
10. Laimutis Endziulaitis	37m.	Aukštasis, inžinierius
11. Valerijonas Senvaitis	61m.	Spec.vidurinis, mechanikas

Klaipėda

1. Aloyzas Martavičius	47m.	Aukštasis, ekonomistas
2. Donata Kirkiliene	56m.	Aukštasis, ekonomistė
3. Zenonas Čerkauskas	61m.	Aukštasis, inžinierius
4. Robertas Janušaitis	31m.	Aukštasis, inžinierius
5. Vaclovas Raugalas	41m.	Aukštasis, laivų statybininkas
6. Anatolijus Kontrimas	51m.	Aukštasis, energetikas
7. Juozas Algis Liesis	48m.	Spec.vidurinis, elektrikas
8. Audris Šuliakas	39m.	Neb. aukštasis, chemikas
9. Antanas Barusevičius	44m.	Aukštasis, energetikas

Kretinga

1. Antanas Švitra	59m.	Aukštasis, gydytojas
2. Irena Eglyniene	41m.	Aukštasis, pedagogė
3. Jonas Šilinskas	59m.	Aukštasis, gydytojas
4. Vilhelmina Daugėlienė	55m.	Aukštasis, gydytoja
5. Stasys Srėbalius	43m.	Spec.vidurinis, inžinierius
6. Sigitas Gedgaudas	35m.	Aukštasis, inžinierius
7. Skirmuntas Maštaras	43m.	Aukštasis, miškininkas

Kupiškis

1. Vytautas Mockus	38m.	Aukštasis, ekonomistas
2. Dalia Dyrienė	42m.	Aukštasis, agronomė
3. Ričardas Barzdenis	36m.	Aukštasis, inžinierius
4. Roma Ramanauskienė	41m.	Aukštasis, gydytoja
5. Algirdas Petrulis	53m.	Aukštasis, pedagogas
6. Nijolė Greibuvienė	31m.	Aukštasis, pedagogė
7. Birutė Keršulienė	46m.	Spec.vidurinis, buhalterė
8. Darius Astravas	27m.	Spec.vidurinis, dažytojas

Kuršėnai

1. Jonas Vaišnoras	70m.	Aukštasis, inžinierius
2. Rimantas Pabijonavičius	61m.	Aukštasis, statybininkas
3. Adomas Danilaitis	72m.	Spec.vidurinis, technikas
4. Aleksas Kurkietis	64m.	Vidurinis
5. Julija Donilaitienė	65m.	Vidurinis

Lazdijai

1. Zigmantas Kukučionis	30m.	Aukštasis, pedagogas
2. Leonora Patašienė	46m.	Aukštasis, gydytoja
3. Jura Planutienė	39m.	Aukštasis, gydytoja
4. Gintautas Sanda	34m.	Aukštasis, veterinaras
5. Regina Leskevičiūtė	35m.	Aukštasis, pedagogė
6. Antanas Lisauskas	56m.	Aukštasis, inžinierius

Marijampolė

1. Vytautas Raibikis	67m.	Spec.vidurinis, hidrotechnikas
2. Iraida Skirpstienė	46m.	Aukštasis, režisierė
3. Stasys Petrauskas	60m.	Aukštasis, gydytojas

4. Stasys Žaliabraštis	41m.	Aukštasis, inžinierius
5. Romas Kukis	42m.	Aukštasis, inžinierius
6. Janina Dagilienė	53m.	Aukštasis, ekonomistė

Marijampolės rajonas

1. Juozas Mikalonis	67m.	Aukštasis, pedagogas
2. Ilona Aleksienė	32m.	Aukštasis, gydytoja
3. Zita Skučienė	52m.	Aukštasis, agronomė
4. Algimantas Lelešius	56m.	Aukštasis, pedagogas
5. Gintautas Puskunigis	37m.	Spec.vidurinis, pedagogas
6. Juozas Barauskas	47m.	Vidurinis, elektrikas
7. Benas Adomavičius	48m.	Spec.vidurinis, mechanikas
8. Teresė Degutienė	61m.	Vidurinis, kontrolierė
9. Petras Buivys	44m.	Spec.vidurinis, statybininkas

Neringa

1. Feliksas Alseika	43m.	Aukštasis, inžinierius
2. Jonas Zeniauskas	64m.	Spec.vidurinis, geležinkelininkas
3. Igoris Miliūnas	28m.	Aukštasis, fizikas-matematikas
4. Liliana Radzevičienė	24m.	Spec.vidurinis, felčerė
5. Darius Jasaitis	22m.	Vidurinis

Pakruojis

1. Paulius Stalionis	38m.	Aukštasis, inžinierius
2. Romualdas Sereika	38m.	Aukštasis, inžinierius
3. Vladas Savickas	74m.	Spec.vidurinis, statybininkas
4. Zenonas Vytautas Gasiūnas	67m.	Vidurinis, buhalteris
5. Ernestas Gaubas	25m.	Vidurinis, vairuotojas
6. Leonardas Pabilionis	66m.	Vidurinis, mechanikas
7. Arentas Rukas	28m.	Aukštasis, inžinierius

Švenčionys

1. Simas Urba	72m.	Aukštasis, inžinierius
2. Vytautas Tautvaišas	67m.	Spec.vidurinis, melioratorius
3. Laimutė Šapokienė	52m.	Aukštasis, pedagogė
4. Jūratė Kazimerėnaitė	53m.	Aukštasis, pedagogė
5. Bronė Dicevičienė	51m.	Aukštasis, pedagogė

Panevėžys

1. Romualdas Paplauskas	68m.	Aukštasis, inžinierius
2. Bogušlavas Pranckūnas	67m.	Aukštasis, teisininkas
3. Algirdas Blažys	60m.	Spec.vidurinis, technikas
4. Zinaida Marmokienė	44m.	Aukštasis, inžinierė
5. Antanas Šimėnas	64m.	Vidurinis, statybininkas
6. Jonas Čeponis	70m.	Spec.vidurinis, mechanikas
7. Regina Kietytė	49m.	Aukštasis, technologė
8. Danguolė Čingienė	35m.	Aukštasis, inžinierė

Panevėžio rajonas

1. Vytautas Šeštokas	51m.	Aukštasis, inžinierius
2. Marija Povilionienė	45m.	Aukštasis, pedagogė
3. Petras Valikonis	50m.	Nebaigtas aukštasis
4. Giedra Daniūnaitė	43m.	Aukštasis, inžinierė
5. Vidas Šamšonas	51m.	Aukštasis, pedagogas
6. Dainius Šipelis	29m.	Aukštasis, pedagogas

Pasvalys

1. Domicelė Liegienė	45m.	Spec.vidurinis, buhalterė
2. Aleksandras Burkauskas	58m.	Spec.vidurinis, inžinierius
3. Regina Mitrienė	37m.	Aukštasis, gydytoja
4. Boleslovas Tuskėnas	37m.	Aukštasis, pedagogas
5. Pranas Janulevičius	42m.	Spec.vidurinis, dailininkas

Prienai

1. Dalytė Raslavičienė	57m.	Spec.vidurinis, pienininkė
2. Aušra Tamašiūnienė	26m.	Aukštasis, ekonomistė
3. Marija Kleizienė	39m.	Aukštasis, ekonomistas
4. Gediminas Vilkelis	44m.	Spec.vidurinis, agronomas
5. Petras Jeloveckas	38m.	Aukštasis, veterinaras
6. Aldona Mielažienė	53m.	Vidurinis
7. Alfonsas Makauskas	62m.	Spec.vidurinis, elektrikas
8. Gediminas Starkus	59m.	Spec.vidurinis, mechanikas

Trumpai apie įvykius

■ Kovo 1d. Vyriausybė pasiryžė Alfonsą Macaitį Vilniaus apskrities valdytoju. A.Macaitis buvo aktyvus komjaunimo veikėjas: 1982-1985 metais VLKJS CK instruktorius ir atsakingasis organizatorius, 1985-1986 metais - sekretorius, o nuo 1986m. - pirmasis sekretorius.

■ Kovo 2d. Generalinės prokuratūros surengtoje spaudos konferencijoje generalinio prokuroro pavaduotojas A.Paulauskas pranešė, kad Sausio 13-osios bylos nagrinėjimas teisme gali vykti kitaip, negu ligi šiol tikėtasi. Net 44 kaltinamieji gyvena Rusijoje ir Baltarusijoje. Jei Seimas priims prokuratūros pasiūlytą įstatymą, leidžiantį nagrinėti bylas nedalyvaujant kaltinamiesiems, tai teismas neturės formalių kliūčių pradėti procesą. Antraip teismas gali atsakyti nagrinėti bylą.

■ Vilniuje Valstiečių partija (kolchozų pirmininkų) iškėlė į savivaldybės tarybą kandidatų žinomą Lietuvos nepriklausomybės neigėją, autonomijų šalininką, ilgametį SSSR liaudies deputatą Anicetą Brodavskį. Ar Seimo Tėvynės Santaros narių tyla tokiu atveju gali būti pateisinama?

■ Kovo 2d. Vilniuje įvyko apvalaus stalo pasitarimas tema "Nusikalstamumo didėjimo priežastys ir kovos prieš juos strategija". Pasitarime dalyvavo Lukiškių kalėjimo kapelionas kun. P.Sabalaiuskas, monsinj. A.Svarinskis, VR ministerijos atstovas A.Urmonas, Teisės instituto direktorius A.Dapšys, Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė V.Kaminskienė, prof. B.Kuzmickas, "SOS vaikai" atstovė E.Kubilienė, KAM sekretorius plk. J.Gečas, tautininkų lyderis A.Smetona, Sveikatos apsaugos ministerijos atstovas A.Garmus, Teisingumo ministerijos atstovas A.Abramavičius, kiti įstaigų ir visuomeninių organizacijų pasiuntiniai. Pokalbį vedė V.Žekonienė.

Pasitarimas priėmė dokumentą; jis bus paskelbtas spaudoje.

■ Kovo 4d. Vilniuje, Radvilų rūmuose, įvyko Lietuvos Sąjūdžio konferencija. LS tarybos pirmininkas R.Batūra apžvelgė praėjusio pusmečio Sąjūdžio veiklą. Garbės pirmininkas prof. V.Landsbergis nagrinėjo Lietuvos politinę padėtį. Šalies ekonomikos problemas aptarė dr. R.Radžiūnas. Apie kairio reikalus kalbėjo V.Čeginskis ir Seimo narys A.Račas. Labai aktualia šalies pasirengimo gynybai tema trumpą pranešimą padarė LS tarybos pirmininko pavaduotojas E.Simanaitis. Konferencija priėmė keletą svarbių dokumentų, kurie bus paskelbti spaudoje.

Parengė **Edmundas SIMANAITIS**

(atkelta iš 1 psl.)

Pirmiausia dėl "tautos atstovo" sąvokos. Atstovas, kaip skelbia žodynai, yra asmuo, atstovaujantis kieno nors interesams, veikiantis kieno nors vardu. Kaip žinoma, vokiečių vurmachtu okupuota Lietuva niekam nesuteikė įgaliojimų kolaboruoti su nacių okupacine valdžia, o tuo labiau - dalyvauti genocido nusikaltimuose. Tautos atstovo sąvoka nusikaltėliams apskritai netaikytina. Nors tokiame pasakyme galima įžvelgti užuominą, kad yra išimčių. Dabartiniame Lietuvos Respublikos Seime yra "Tautos atstovų" (žr. Konstitucijos 55 str.), aktyviai kolaboravusių su raudonųjų okupantu. Šiuo atveju Tautos atstovo sąvoka, vartojama taisyklingai ir įstatymiškai, susikerta su teisingumu.

Kodėl Prezidentas už genocido nusikaltimus pirmiausiai atsiprašė žydų? Jo Ekscelencija negalėjo nežinoti, kad genocido būta ir lietuvių tautos atžvilgiu. Vilniuje veikia Parlamento įsteigtas ir ligi šiol dar nepanaikintas Genocido tyrimo centras. Buvusiame KGB pastate sukauptas milžiniškas Tautos kovų ir kančių archyvas. Lietuvoje nuo genocido vienaip ar kitaip nukentėjusių - ne mažiau kaip pusė milijono. Visuomenės informavimo priemonės ne kartą skelbė svarbiausių genocido ideologų, vykdytojų ir talkininkų pavardes. Jau antri metai vyksta neturinti precedento genocido aukų - politinių kalinių ir tremtinių - protesto akcija, kuria siekiama apsaugoti nuo sunaikinimo KGB archyvus. Tad visai natūralu ir netgi būtina paklausti valstybės vadovo, kodėl jis atsiprašė už nacių piktadarysčius tik žydų tautos ir kodėl to nepadarė savo tautos atžvilgiu už sovietų nusikaltimus? Tai toli gražu ne retorinis klausimas! Atsakant į jį, neįmanoma išsisukti nuo kertinės teisingumo atkūrimo problemos, paminėtos šio rašinio pradžioje - kas buvo Lietuvai Rainiai, Pravieniškės, ešelonų ešelonai į Sibiro platybes, partizanų apygardos su štabais, pasipriešinimo veikla apėmusiais visą šalį, dešimtys tūkstančių žuvusių kovose ir keliskart tiek nužudytų, mirusių nuo bado ir šalčio toli nuo tėvynės, dešimtys sudegintų kaimų ir Tuskulėnų parko duobės? Spėlionės čia nepadės. Į piliečių klausimus Prezidentas gali nespėti ar neturėti laiko atsakinėti, bet į Seimo narių - privalo. Šie gali net ir apkaltos procesą pradėti. Tad jų ir reikia klausyti - kas nutiko Prezidentui, kad jis savo valstybės bėdas (beje, pačias skaudžiausias) pamiršęs, atgailauja už svetimas? O gal čia kalčiausia ne tik lietuvių Tautos, bet ir kitų komunizmo jungą nusimetusių tautų suvokta tiesa, kad didžiausi mūsų amžiaus nusikaltimai žmonijai ir žmoniškumui kilo iš "mesijinės" komuniz-

mo ideologijos? Ją propagavo ir taikė praktikoje partija, kuriai ilgus metus priklausė ir Prezidentas. Asmens atsakomybė prieš įstatymą individuali, tačiau VKP(b)-SSKP-LKP kaltė nors iki šiol dar juridškai neįvertintina, vargu ar gali būti paneigta.

Netiesioginiu tos kaltės suvokimo įrodymu gali būti ir spaudoje, pasirodę pranešimai apie pažadėtą ir žydų labai laukiamą "reabilituotų asmenų de-reabilitaciją". Apie reabilitacijos termino taikymo klaidingą praktiką "Tremtinys" rašė keletą kartų (žr. Nr.9). Reabilituoti nuteistąjį gali ta valdžia, kuri jį nuteisė, pripažindama savo klaidą ir ją ištaisydama. Okupantų ir kolaborantų teismai masiškai teisė žmones, niekuo nenusikaltusius Lietuvos valstybei, bet kovojusius ar kitais būdais protestavusius prieš Lietuvos pavergimą, represijas, ūkio ir kultūros griovimą. Kaip žino-

tualumą pabrėžia dar viena lietuviams labai skaudi ir tautinę savigarbą žeidžianti aplinkybė. Pokario represijų metais retas politinis kalinys nebuvo persekiojamas, tardomas, teisiamas ar kitais būdais patyrė represijas ir pažeminimą nuo žydo-enkavedisto, tardytojo, teisėjo, partijos funkcionieriaus. Kažin ar teisinga, jei pora rėksmingų, sovietmečio žargonu tariant, fašistuojančių žydų sukrečia ir be maž aukštyn kojom apverčia mūsų teisėsaugą, diktuodami ką, kada ir kaip turi daryti Lietuvos generalinė prokuratūra ir teismai. Gal išsamesni tyrimai apie žydų dalyvavimą lietuvių tautos genocide prablaivintų ekstremistų galvas ir visuomeniškai parodytų, kad visų tautybių nusikaltėliai demokratinėje visuomenėje yra vienodai smerkiami?

Berods pernai, o gal ir užpernai Vilniuje buvo surengta dokumentinė paroda apie Katynė-

tiną žemiškąją užmarštį, tai kuo mes, lietuviai, prastesni už juos? Jei Prezidentas, turintis Tautos mandatą, nesiryžta žengti šio žingsnio, jei jau du Parlamentai nesusivokė ar negebėjo to padaryti, jei penkios Vyriausybės per reformų grūūtį ir "prichvatizaciją" neįžvelgė kertinio teisingumo pamatų akmenis, tai mums, likimo seserims ir broliams, paties Dievo liepta ginti žuvusiųjų už Tėvynės laisvę, sibiru iš bado ir šalčio mirusių, visų genocido aukų atminimą ir, ko! jėgos leidžia, ieškoti ir skelbti šio baisaus nusikaltimo ideologus, organizatorius ir vykdytojus. Antraip mus užmirš ne tik Tauta, bet ir Dievas.

O penkerių nepriklausomos Valstybės gyvavimo metų tikrai pakako padėti tvirtiems teisingumo, taigi ir tautinės santarvės pamatams. Vakarų vokiečiai šį procesą užbaigė maždaug per porą metų. Kažkodėl nutilo kalbos apie Niurnbergo II proceso rengimą Vilniuje. Prieš metus apie rengiamą kompartijos teismą rašė "Tremtinys" (vasario mėn. Nr.4), buvo paskelbta ir komisijos sudėtis. Premjero ir Prezidento kelionės į Izraelį rodo, kaip pavojingai nūdienos Lietuvoje pasiviro teisėsaugos laivas. Vienpusis "teisingumas" - tai tik teisingumo parodija ir dar blogiau - Valstybės prestižo menkinimas. Pirmiaisiais dvejais metais po Nepriklausomybės atgavimo aukščiausiam valdžios lygmenyje tautinės savigarbos ir orumo tarpvalstybiniuose santykiuose nestokota. Šiandien šio brangaus ir būtino valstybės vyrams turto mažiau. Tačiau tai nemažina Kovo 11-osios Akto reikšmės. Mes jau esame Valstybė - duok Dieve, amžiams...

Edmundas SIMANAITIS

Teneužmiršta mūsų Dievas

ma, sovietmečiu visa valdžia - įstatymų leidžiamoji, vykdomoji, teisminė, taip pat vadinamoji ketvirtoji - spauda buvo valdoma SSKP-LKP partokratinės viršūnėlės. Atgimimo pradžioje LKP persiregistravo į LDDP. Tokiu būdu valdžios perimamumas išliko, ir dabartinio Seimo dauguma visai pagrįstai gali teigti, kad okupacijos metu nuteisusi Lietuvai neprasikaltusius arba dereabilituos. Ar tai ne iš sovietmečio paveldėto požiūrio į teisėsaugą taikymas nepriklausomoje Lietuvoje? Tai būtų neįmanoma, jei Pasipriešinimo laikotarpis konstituciniu įstatymu būtų pripažintas konstitucine teisėta savigny. Savaiame suprantama, kad už genocido nusikaltimus turi būti baudžiama, o nusikaltę asmenys persekiojami, neskirstant pagal tautybę, kaip tai daroma Lietuvoje šiuo metu.

Prezidento atgailos vizitas į Izraelį provokuoja ir kito labai opaus ir keblaus klausimo svarstymą. Žymi dalis Lietuvos žydų pirmosios bolševikinės okupacijos metais entuziastingai pasitiko Raudonąją armiją ir dalyvavo okupanto represinio aparato darbe. Paaikškinti tokį nelojalumą Lietuvos valstybei be išsamesnių tyrimų jį sunku. Lygiai taip pat, neištyrus visų aplinkybių, negalima teisingai paaikškinti kilusį nepasitenkinimą žydais dėl parodyto nelojalumo Lietuvos valstybei, kai nebuvo jokios matomos dingsties jam atsirasti. Žydų pogromų nebuvo. Žydų diaspora Lietuvoje buvo stipri ir gyveno savitą kultūrinį gyvenimą, nekalbant jau apie ekonomiką. Problemos ak-

je enkavedistų sušaudytų lenkų karininkų tragediją. Mane, ir šilto, ir šalto ragavusių, sukrėtė užrašas: "Jeigu mes šitai užmiršime - teužmiršta mus Viešpats Dievas". Vaikščiodamas tarp stendų jaučiau degintę deginančią pareigą, anaipol ne naują, o tik dar kartą geliančią taikliai primintą. Jei žydai rūpinasi savo tautiečių, žuvusių holokausto ugnyje, atminimu ir žudikų paieška vardan teisingumo, jei lenkai siekia to paties, save pasmerkdami Visagalio užmarščiui už baisią ir nedovano-

Sovietų Sąjunga nebuvo jokia "tėvynė"!

Parlamentinės partijos kreipėsi į Prezidentą dėl Rusijos kvietimo dalyvauti SSRS pergalės prieš Vokietiją minėjime. "Respublikos Prezidentas turėtų aiškiai pareikšti, kodėl negalės vykti į Maskvą švęsti pergalės Rusijoje oficialiai tebevedinamame "Tėvynės kare". Mūsų tautai SSR sąjunga nebuvo "tėvynė" - tikrai agresyvi totalitarinė užsienio valstybė, kuri okupavo Lietuvą 1940-1941m., po trejų metų išstūmė kitą okupantą ir pratęsė Lietuvos okupaciją. Tiek nacistinės Vokietijos, tiek SSRS režimai vykdė nusikaltimus žmonijai ir žmoniškumui. Demokratinė jėgų pergalė prieš fašizmą nepateisina ir nesušvelnina bolševizmo nusikaltimų. Dabar SSRS nebėra, tačiau jos teisių paveldėtoja Rusija ligi šiol tebelaiiko užėmusi Lietuvos ambasadas Paryžiuje ir Romoje, atsisako kompensuoti sovietų okupacijos padarytą žalą. Pagaliau dabartiniai Rusijos vadovybės veiksmas prieš čečėnų tautą taip pat mums neleidžia dalyvauti oficialiuose renginiuose", - rašoma dokumente. Ten pat išreiškiama nuomonė, kad labai svarbus būtų "išankstinis ramus ir orus Lietuvos prezidentūros arba paties Prezidento paaikškinimas, kodėl oficialus valstybės vadovas negali atvykti į Maskvą švęsti SSRS pergalės prieš Vokietiją".

Kreipimąsi pasirašė Seimo nariai: R.Ozolas (CS), J.Tartilas (LDP), J.Uždavinys (LKDP), B.Gajauskas (LPKTS), A.Sakalas (LSDP), L.Milčius (TS) ir prof. V.Landsbergis (TS(LK)).

LDDP atstovas nepasirašė. Ar daugumiečiai rengiasi švęsti "pergalę didžiąjame tėvynės kare", dar nėra paskelbta.

Vieno agresoriaus pergalės prieš kitą "šventimas" neturėtų būti siejamas su Antrojo pasaulinio karo aukų pagerbimu. Humanistinė pareiga šiuo atveju atskirtina nuo agresoriaus šlovimo.

Edmundas SIMANAITIS

Nepasiduokime skurdo kultūrai

Nesam-patenkinti ir laimingi tuo, kas vyksta Lietuvoje ir kokia susidarė padėtis. Bet turime kai kurių labai svarbių dalykų, kuriais galime džiaugtis, juos vertinti, kuriais reikia pa-

ninkai, įmonių vadovai, buvusieji partiniai instruktoriai. Mokėjo gražiai kalbėti, ir žmonės patikėjo, kad jais pasirūpins, kad paglobos... Dabar ateina posūkio metas. Žmonės rinks sau

tikrųjų žmonės ir jų valstybė. O valstybė nėra saugi. Todėl neleistina klaidinti žmonių, kad jie, nusivylę vagių valdžia, nebegintų savo valstybės. Štai kodėl savivaldybių rinkimai svarbūs Lietuvos valstybei ir jos santvarkai. Rinkimuose reikia dalyvauti sąmoningai apsisprendus ir šitai parodyti, kuo žmonės pasitiki, kad neturintys pasitikėjimo vėliau nesakytų: štai, mums įteikė mandatą, mes nieko nežinom ir darom ką norim.

Rinkimai bus geriausia apklausa, kokia gali įvykti. Negerai būtų, jei paaiškėtų, kad pušei žmonių nesvarbu, kas Lietuvoje darosi. Tokių nuotaikų buvo, ir gal nemažai yra ir dabar... Žmonių dvasia iškankinta. Juos prislėgė nuskurdimas, ypač per pastaruosius metus...

Vakarų socialiniuose moks-

V.Landsbergis su buvusiu tremtiniu monsinj. V.Pranskiečiu ir Sąjūdžio tarybos nare M.Daučiaskiene

padėtis. Jie abejingi politikai, nes mano, kad ji visada nešvari. Kokio je šalyje šitai galvoja žmonės? (Salėje juokas ir balsai "Lietuvoje") Čėčėnai, tarp kitko, šitai negalvoja. O tai, ką jums paskaičiau, yra amerikiečių sociologų išvada. Jie tyrinėjo Niujorko skurdžių pažiūras. Tų skurdžių, kurie yra atvykę iš Lotynų Amerikos, kurie jau-

Kodėl taip galvojame? Kas mus tokius padarė? O gal mes pasidavėm? Juk mus iš tikrųjų tokius darė per tą nuskurdimą ir išvarginimą- nusigerkite visiškai ir neturėkite vilčių! Darė, bet nereikia pasiduoti! Dabar turime galimybę nelaukti, kol kada nors kas nors pagerės. Kovo 25 dieną nelaukdami galime padaryti taip, kad gyvenimas pradėtų gerėti. Jei pasiduosime tai skurdo kultūrai, tai- viskas palieka be prasmės...

Viskas yra politika: ir ką pasakėte kaimynui, ir kas vyksta mokykloje, ir kas dedasi darbuvietyje, jei ten atleidinėja darbuotojus, jei vagia, sukčiauja, o išdrįsusį piktintis- atleidžia iš darbo. Visur yra politika, ir ji eina per žmogaus sąžinę ir jo pasirinkimą. Pasirinkimas gali vykti kasdien. Tai padaryti gali būti sunku arba baugu. Pasirinkimas gali būti užslėptas, atidėtas ir padarytas rinkimų dieną. Bet jis neturi būti pamirštas!

(Iš Seimo nario prof. Vytauto Landsbergio kalbos, pasakytos 1995m. vasario 28d. susitikime su Jonavos visuomene)

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Salė buvo sausakimša...

sinaudoti. Kai kurie žmonės mums priekaištavo, kad pralaimėjome rinkimuose į Seimą. Viena pralaimėjome, o kita laimėjome. O tas laimėjimas- tai Konstitucija. Jeigu nebūtume eję į rinkimus, tai nebūtume turėję ir to laimėjimo. Ji daug ką Lietuvoje gina ir apgina. Ir rinkimus turime. Ir demokratija nepanaikinta. Ne kokia padėtis teismuose. Nėra jie nepriklausomi. Dažnai nėra ir teisingi. Ir valdžios klauso... Rinkimų principas leidžia žmonėms galvoti, ką jie išsirinks. Ši teisė tokia brangi, kad jos atsisakyti, ją ignoruoti, ja nepasinaudoti būtų visiškai nesupratimas... Daugelis Lietuvos problemų buvo užmegztos jau pradžioje. Sąjūdis laimėjo rinkimus į Aukščiausiąją Tarybą, bet pralaimėjo rinkimus į savivaldybes. Didžiuosiuose miestuose vis dėlto laimėjo, o rajonuose ne. Čia liko senieji partiečiai arba buvę partiečiai, susiję su senąja valdžia savo interesais, kolūkių pirmi-

artimiausią valdžią. Jei dabartinė valdžia nesirūpina žmonių reikalais, o tik savais, jei į žmogų žiūri iš aukšto, stūmdo jį, pažeidinėja jo teises, negražina jam to, kas teisėtai jam priklauso, negina jo, tai dabar atsiranda proga tokią valdžią pakeisti. Kad taip įvyks- neabejojau. Turėsime geresnę valdžią savivaldybėse. Bus ji suvaržyta naujais Seimo daugumos priimtais įstatymais, tačiau, turėdama žmonių pasitikėjimą ir paramą, būdama tiesiogiai išrinkta, ji nestokos moralinės jėgos pasipriešinti kokio valdytojo ar ministerijos įsakymams, jeigu šie prieštarauja teisėtiems žmonių interesams, galės remdamasi rinkėjų mandatu atstovauti rajono žmonėms ir reikaluose su Vyriausybe, ir prieš teisumą. Jeigu įstatymai nepakankamai tobuli, tai galima reikalauti juos gerinti, reikalauti daugiau savivaldos teisių, pavyzdžiui, laisviau skirstyti lėšas iš surinktų mokesčių. Žmonės ir valdžia iš

Autoriaus nuotrauka

Rinkimų dešiniųjų aktyvas. Iš susitikimo su V.Landsbergiu

luose yra tokia sąvoka- skurdo kultūra. Skurstantys žmonės neabejoja, kad visi valdininkai yra paperkami. Jie žino, kad niekur nėra teisybės. Jie įsitikinę, kad jokie rinkimai nepakeis jų

čiasi esą svetimi, nepritapę, kurie vagiliauja, plėškauja, girtuokliauja. Taip galvoja puer-torikiečių sluoksniis, o jūs sakote, kad Lietuvoje. Tai pasižiūrėkim į save- ar mes tokie esame?

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RUMŲ

Čėčėnų jaunuoliai nuo 12 metų šaudomi

Čėčėnijos Respublikos vyriausybė kreipėsi į pasaulio bendruomenę, tautas ir organizacijas informuodama, kad "Rusijos okupacinė kariuomenė tiesioginiu Kremliaus aukščiausios politinės valdžios nurodymu Grozne masiškai šaudė čėčėnų tautybės jaunuolius.

Šiandien jau žinomi 84 paauglių ir jaunų žmonių nuo 12 iki 20 metų sušaudymo faktai. Daugiau kaip dešimt tūkstančių čėčėnų, tarp jų moterys, vaikai ir seneliai, laikomi specialiuose koncentraciniuose Rusijoje, Šiaurės Osetijoje, Nacterečnyj rajone ir Grozne".

Seimo narys, Estijos, Latvijos ir Lietuvos tarptarmentinių ryšių su Čėčėnija koordinacinės tarybos pirmininkas A.Endriukaitis laiške Europos Parlamento pirmininkui p.Klausui Henšui (Haensch) rašo, kad "stebina tai, jog ESBO visiškai nereikalauja iš Rusijos atsakomybės už jos pasirašytų dokumentų nesilaikymą". Parlamentaras kaltina ESBO "moraliniu žlugimu", o Čėčėnijos problemos sprendimas- tai "jos nepriklausomybės pripažinimas".

Ponas A.Endriukaitis, informuodamas Seimą apie

Memorandumą dėl padėties Čėčėnijoje, vasario 28d. pasakė, kad "vakarų šalių politikų amoralumas sudarė prielaidas nesustabdomam čėčėnų naikinimui", kad "...Vakarai nenagrinėja, sąmoningai nutyli ir apeina pagrindinį Čėčėnijos klausimą- tautos apsisprendimo teises problemą".

Kovo 1d. Seimo narys A.Endriukaitis kreipėsi į Baltijos šalių prezidentus, atkreipdamas jų dėmesį į tai, kad "Baltijos valstybių prezidentų dalyvavimas Maskvoje rengiamame pergalės dienos paminėjime pripažintų ir legalizuotų Rusijos vykdomą Čėčėnijoje kolonijinį karą ir genocidą, marionetinės valdžios kūrimą, imitacinių rinkimų rengimą".

Kovo 2d. A.Endriukaitis pasiuntė raštą JAV ambasada Vilniuje. Prašydamas perduoti dokumentus "kompetentingiems pareigūnams JAV administracijoje". Seimo narys rašo: "Mes labai neigiamai vertiname prezidento Klintono ir valstybės sekretoriaus padėjėjo Telboto pasisakymus dėl mažo kraujo galimybės ir Rusijos "vidaus reikalo" naikinant narsią ir vertą laisvės čėčėnų tautą. Esame įsitikinę, kad tokia JAV politika vertintina kaip nemoralinė, kaip didžiųjų valstybių susitarimas mažųjų sąskaita".

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Nacionalinė užsienio politika vis dar neformuojama

Lietuvos Seime atstovaujamos demokratinės partijos konsultavosi "dėl telefonu gauto Ministro Pirmininko pakvietimo pokalbiui apie įvykusias derybas Maskvoje". Tautininkų, demokratų, Centro sąjungos, krikščionių demokratų, socialdemokratų, konservatorių atstovai kovo 3d. paskelbė pranešimą spaudai, kuriame rašoma: "Demokratinės Lietuvos partijos siekia, kad Lietuvos užsienio politika, taip pat ir santykiuose su Rusija, būtų grindžiama gyvybiniais Lietuvos interesais. Valstybės užsienio politikos vadovų konsultacijose su mūsų partijų įgaliotaisiais atstovais turėtų būti apsvarstytos ir, labai pageidautina, suderintos Lietuvos valstybės nuostatos. Tenka apgailestauti, kad nepaisant daugkartinių siūlyimų, nacionalinės politikos svarstymų iki šiol nebuvo... Mažai teįpareigojantys pareigūnų pokalbiai ir jų pateikiama faktų interpretacija tik padidintų vienpartinės politikos galimas pavojingas pasekmes, nes taptų priedanga eiliniam įvykusiam faktui ar užsienio politikos nesėkmei pateisinti".

Parlamentarai siūlo Prezidentui rengti nuolatinę demokratinių Seime atstovaujama partijų konsultaciją, iš anksto pranešinėti svarstomų klausimų turinį, pateikinėti informaciją apie veiksmus ir įvykius.

Rinkimams artėjant

Konferencija Vilniuje

Kovo 5d. Sandoros koalicija, į kurią įeina Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Lietuvos demokratų partija, Lietuvių tautininkų sąjunga ir Nepriklausomybės partija, pakvietė vilniečius į priešrinkiminę konferenciją. Konferencijoje pasisakė visų šių organizacijų Vilniaus skyrių pirmininkai: P.Jakučionis, P.Pečeliūnas, R.Matulis, G.Aukštikalnis.

Konferencijos pradžioje pabrėžta, kad šios organizacijos vienintelės iš visų politinių sąjungų ir partijų, geranoriškai bei lygiateisiškai susibūrė į vieną dešiniųjų organizaciją - Sandoros koaliciją (būtų gerai, kad jų pavyzdžiu pasektų ir kitos dabar atskirai į rinkimus einančios dešinėsios partijos!).

Daug kalbėta apie Vilnių. Vilnietis turi teisę paklausti: didžiąją gyvenimo dalį dirbęs miesto labui, kokios paramos galiu tikėtis iš miesto valdžios? Juk nuo savivaldybės veikos priklauso gyvenimo sąlygos - van-

duo, šiluma, būstas, aplinka. Vilniuje mokesčiai už komunalines paslaugas sudaro bene didžiausią šeimos išlaidų dalį, todėl daugelis žmonių gyvena žemiau skurdo ribos. Specialistų tyrimai rodo, kad mokesčiai už komunalines paslaugas nepagrįstai padidinti.

Sandoros koalicija žino, ką gali ir privalo padaryti savivaldybė, turi parengę miesto ūkio ir valdymo pertvarkos planą. Tai išdėstyta jos programos nuostatoje.

LPKTS Vilniaus skyrius aktyviai dalyvauja rinkimų kampanijoje. Visi 12 LPKTS kandidatai į Vilniaus miesto deputatus - žmonės su didele patirtimi - tremtiniai, visą gyvenimą buvę diskriminuojami. Tai žmonės, gyvenantys iš algos ar pensijos, gerai suprantantys sunkų tremtinių gyvenimą. Mūsų siūlomieji kandidatai ketina itin rūpintis socialiai remtiniais tremtiniais.

Neįvykdžiusieji Sandoros koalicijai duotų pasižadėjimų

kandidatai turės atsistatydinti (atsistatydinimo mechanizmas yra numatytas).

Sandoros programoje numatyta:

- ginti politinių kalinių ir tremtinių teises, atgaunant atimtą turimą, sudaryti galimybę įsigyti būstą, įkurti grįžantiems į Tėvynę laikinuosius namus;

- visiems pensininkams suteikti teisę nemokamai važiuoti visuomeniniu transportu; suteikti mokėjimo už komunalines paslaugas lengvatas.

Sandoros koalicijos programos pagrindas - Vilniaus savivaldybės patirtis ir troškimas pagerinti gyventojų padėtį.

Mūsų kandidatai suvokia, kad tai ne vienos dienos darbas, tačiau jį reikia pradėti dirbti. Žinoma, tai padaryti galėsime tik gavę jūsų pritarimą rinkimuose.

Kviečiame visus politinius kalinius ir tremtinius balsuoti už savus kandidatus, tai yra Vilniuje: už Sandoros koaliciją - 6-ąjį sąrašą.

Zenona BRUŽIENĖ

Vilnius

Iš skaitytojų laišku

Savivaldybių deputatų rinkimai - svarbiausia!

Prieš kiekvieną svarbesnį politinį žingsnį atsiranda bandančių nukreipti visuomenės dėmesį į ką kita. Ypač madinga užgauti kokį ambicingą veikėją. Tada atsiskiria visas kamuolys besiaiškinančių, kas viršesnis.

Per nepriklausomybės atkūrimo metus buvo svarbių balsavimų, visada jiems artėjant būdavo nereikalingų rietenų ir debatų. Artėja 4-asis balsavimas - savivaldybių deputatų rinkimai. Beveik išvakarėse kai kas apsižiūrėjo, kad LPKTS galėtų savo kandidatų ir nekelti. Pasirinkusi politinį statusą, atseit skaldo dešiniųjų vienybę.

Ar gali kaladė suskaldyti kirvį? Juk LPKTS nėra nauja organizacija. Be to, ne visi nariai tokie nusėję, kaip kai kas mano. Pagaliau ir mūsų vaikai ne vienas šio to verti. Jie mus pakeis.

Nelabai tinkamas metas kurtis visuomeninei Politinių kalinių, tremtinių, partizanų bendrija. Šį klausimą reikia ne rinkimams artėjant gvildinti. Ypač uoliai priešiškomis mūsų veiklai ir visai dešiniųjų politikai jėgoms pasitarnauja mūsų "diskusijos" - vienašališki karšti rašiniai šia tema laikraščiuose.

Gal bendrija ir duos kada gerų vaisių, bet su mumis glaudžiantis po vienu stogu, pravartu prisiminti, kokius išbandymus teko patirti LPKTS, kol gavo šiek tiek tokias patalpas, sukūrė ir įteisingo emblema, vėliavą ir visa kita, jau nekalbant apie organizacinį darbą rajonuose ir centre.

O dabar svarbiausia - rinkimai.

Mindaugas BABONAS

Garliava

Nerodykime visuomenei blogo pavyzdžio

Nepriklausomybės penkmetį nugyvenome labai neproduktyviai. Į valdžią ateiti leidome tokiems, kuriems Lietuva tik pelninga įmonė. Valdininkai ir jų šalininkai pralobo, o šalis nuskurdo. Vietoj buvusios, nors ir blogos, tvarkos turime tik chaosą. Pakriko finansai, energetika, žemės ūkis, teisėtvara. Sustiprėjo tik valdančioji LDDP, sovietmečio palikuonys. O dešinieji vis dar savo politinei veiklai bendro kelio neranda: skaldosi, naujas partijas kuria.

LPKTS nuo pat savo įsikūrimo buvo patriotiniu politiniu požiūriu ilgą laiką savarankiška ir vieninga, bet kai kas bando užmesti pavadėlį ir jai. Kairiųjų pastangos nušalinti ją nuo politinės veiklos neliko be atsako - pasekmės akivaizdžios - skaldomės, nes visi veiklesnieji jau seniai dirbame su savo partijomis. Jei galėčiau grįžti į praeitį, nepritarčiau, kad LPKTS pasirinktų politinį statusą ir dėl to jos veikloje netektų teisės dalyvauti mūsų partijų žmonės.

O dabar tebus taip, kaip yra - politinė organizacija. Negriaukime, nediskredituokime jos, kad netaptume blogu pavyzdžiu. O dar geriau - susivienykime. Ir būsime Tautos jėga.

Padėkime tolimesnei LPKTS veiklai, nes šią organizaciją sugriovė, kitos jai prilygstančios jau nesukursime. Gailėsime, bet bus per vėlu.

Juozas ENČERIS

Kaunas

Galvokime, ką kalbame

Sausio 29d. įvykęs LPKTS Šiaulių skyriaus metinis susirinkimas sukėlė daug minčių. Konferencija buvo labai įspūdinga. Dalyvavo miesto vadovai, Sodros, Soc. rūpybos, Vandentiekio atstovai, Sąjungos prezidentas B.Ga jauskas.

Išsiaiškinome daugybę klausimų, bet keletą valandų prasi- ginčijome dėl LPKTS statuso. Tarsi kažkas elektrino mūsų smegenis, kuždėjo, kad reikia pasipešti, nors kiekvienas gar-

siai šaukėme, kad norime vienybės. Per tą įkarštį gal net ne visi suprato, už ką balsuoja ir ką kalba.

Kiekvienoje šeimoje pasitai- ko nesusipratimų. Gerai, jei po kurio laiko atvėsta ambicijos ir tiesiasi rankos susitaikymui. Tada nušvitę veidai byloja, kad kartu išstaisytos klaidos dar labiau suartina.

Dažnai dejuojame apie priešiš- kų jėgų norą mus suskaldyti. O šį kartą pasirodė, kad moka-

me tai daryti patys. Argi pakeis- tas pavadinimo žodis gali mus išskirti? Juk niekas niekada nepajėgs iš mūsų atimti meilės Tėvynei. O tikslas vienas - brandinti laisvės grūdą - padėti žmo- nėms kurti normalų gyvenimą. Ir kuo vieningiau dirbsime, tuo greičiau tai įvyks.

Giedodami himną ar kalbė- dami "Tėve mūsų", pagalvoki- me ar suprantame, ką giedame ir kalbame.

Vladas RA VKA

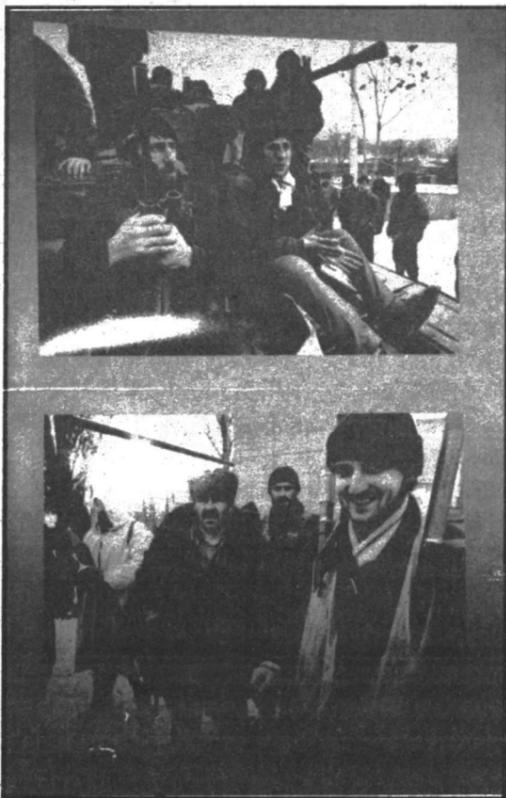
Šiauliai

Bandymas sunaikinti čečėnų tautą nepavyks

Vasario 13d. Prancūzijos radijas perdavė Aleksandro Bamberskio pokalbį su Čečėnijos Respublikos informacijos ministru Mavladi Udugovu. Ministras, apibūdindamas padėtį Čečėnijoje, pacitavo Čečėnijos Respublikos Ginkluotųjų pajėgų Vyriausiojo štabo viršininko generolo Aslano Maschadovo ir prezidento Džocharo Dudajevo pareiškimą, kuriame sakoma, kad "faktiškai pasibaigė pirmasis karinių veiksmų etapas, atremiant Rusijos armijos agresiją. Gruodžio 22d. buvo galutinai priimtas ir patvirtintas Čečėnijos Respublikos trijų etapų išsivadavimo karas. Dabar pradėtas antrasis etapas". Apibendrinamas pirmojo etapo rezultatus, ministras teigė, kad "po pirmojo kovos veiksmų etapo čečėnai tapo užsigrūdine, patyrę kovotojai, turintys valdymo struktūrą, struktūrą vadų, žinančių, ką toliau daryti... Baigdamas šį karą, tauta tikrai turės savo armiją, taps tikrai nepriklausoma valstybe. Tuo niekas neabejoja... Visi įsitikinę, kad karas primestas ir neteisingas. Mėginama sunaikinti naciją. Žmonės mato, kad jeigu sudės ginklus, visi bus sunaikinti. Todėl sudėti ginklų niekas negalvoja. Priešingai - vis labiau ir labiau ginkluojamasi ir daroma viskas, kad būtų daugiau ginklų, daugiau kareivių, daugiau vadų".

A.Bamberskiui suabejojus, kad "ir neteisingi karai ne visada baigiasi teisiųjų pergale", MUdugovas atsakė, kad tai, kas vyko XVIII ir XIX a., dabar pasikartoja. Tada Rusijos imperija stiprėjo ir "mūsų tauta, po šešiasdešimties metų nesiliaujančių kovų ir daugiau nei 152 metų karo su pertvarkomis, buvo fiziškai sunaikinta - gyvų čečėnų buvo likę vos 180 tūkstančių. Bet dabar visai kita padėtis. Rusija miršta, t.y. ne pati Rusija, o Rusijos imperija. Kariauja ne rusų armija, o sovietinės armijos likučiai - nepasirengę, neturintys nei ideologinės bazės, nei normalių vadovų. Kariauja kareiviai, kurie netiki pergale. Pagrindinis jų tikslas - išgyventi ir, jei įmanoma, daugiau prisiplėsti. Manome, kas šis karas sunaikins paskutinę sovietinės sistemos struktūrą - sovietų armiją. Tada atgims rusų armija, kuri turės kitus tikslus ir ideologiją ir, matyt, nekariaus imperinių karų".

Teodoras ČIAPAS

Iš parodos "Čečėnija. Karo veidas"

Mindaugo Kulbio nuotrauka

Nebūkime šventeivos

Viena uoli tikinčioji spaudoje pareiškia: "Garsiai šaukiantys patriotai kunigą- Dievo tarną- nori paversti savo tarnu, o bažnyčią agitaciniu punktu." Ir įspėja, kad tegu niekas neįtaria, jog ji komunistų gynėja esanti. Tikiu, neįtariau.

"Politika- nešvarus dalykas", - spjaudosi seksualinių bestselerių rašytojai, pasaulio piliečiai- eruditai, talentai ir vakarykščiai "brandžiojo socializmo" politikai. Žinoma, purvinose rankose politika negali būti švari. O Kostas Vaitonis iš Panevėžio rajono mato ("Dienovidžio" Nr.7): "Virš jų galvų neramiai suspurdėjo trispalvė vėliava: "Ne jau spjaus ir į mane? Juk aš gryna politikė. Kiek dėl manęs paguldyta jaunų galvų ir karštų širdžių! Kiek kentėta kalėjimuose ir lageriuose! Dar taip neseniai kėlė mane, kaip laisvės simbolį, o dabar... Ir nuriedėjo nuo jos raudonas kraujo lašas ir tekstelėjo po kojų..."

Taip, kraujuoja ta politika dabar kiekviename mūsų gyvenimo žingsny, pradėdant trispalvė vėliava ir baigiant elgetišku duonos kąsneliu. Ir ten, kur sutelkta "Kristaus avių kaimenė", patekusi į didelę bėdą ir pasiklydusi. Kas ją turėtų gelbėti ir ganyti? Ar galima Bažnyčią, kaip aktyvų visuomeninio gyvenimo daly-

vį, išstumti?

Lietuvos Vyskupų konferencijoje dėl kunigų dalyvavimo rinkimuose primenama: "Dvasininkai tegul vengia viso to, kas nors ir nėra netinkama, bet yra svetima dvasininkų luomui (Kan. 283 str.2)". Bet toliau aiškinama: "Šių nuostatų tikslas nėra atskirti kunigus nuo visuomeninės veiklos, bet kuo laisviau ir geriau panaudoti jų padėtį visuomenės labui". Ir dar: "Kunigams lieka svarbi misija padėti tautai apgalvotai spręsti savo visuomeninio gyvenimo klausimus, siekiant kurti laisvę ir dorą kraštą. Turime palydėti tikinčiuosius tamsiu ir neaiškiu ateities keliu, apšviesti jų sprendimus Kristaus šviesa".

Ar gali likti nušalyti Lietuvos kunigai? Tautos akyse Kunigas- tai ne eilinis pilietis, o ganytojas ir vadas.

Kas trokšta tikintisiesiems ir Bažnyčiai gero, viliasi, kad Lietuvos dvasininkai apsispręs už politines, dorovines, nepriklausomybės gynimo ir išsaugojimo nuostatas, tinkamas ir Tautai, ir Bažnyčiai. Žinome, dvasininkams tai sunku. Dabar ne M.Valančiaus, ne A.Mackevičiaus, ne Maironio, ne Vaižganto laikai, net ne politinio drašulio M.Krupavičiaus laikai, kai kiekvieno j parapijoj per rinkimus kunigė-

lis nepatingėdavo, pasišokėjęs "ant bačkos", paagiutuoti. Ne tie laikai ir kanonai. O vis dėlto paprastai, konkrečiai ekonominius gyvenimiškus žmonių klausimus gali padėti spręsti ir kunigai- Kristaus pavyzdžiu, kuris botagu išvaikė prekeivius iš šventyklos. Kunigai daug gali.

Artėjant rinkimams, norima supriešinti žmones su Bažnyčia. Noriu visiems patarti perskaityti "Dienovidžio" Nr.7, kur rasite tikrai daug puikių "rašymų" ir "supriešinimo". Nesusilaikau nepacitavusi klaipėdiškio Z.Prochorovskio: "Vis dažniau pasigendama Bažnyčios veido. Su gilia pagarba atmenama jos atkakli kova prieš gulagmečio nužmogėjimą. Atgimus Nepriklausomybei, Bažnyčia išsikaptė iš po griuvėsių ir pasislėpė altorių šešėly vien Dievo tarnystei. Nutilo pavojaus ir vilties varpas. Kai Seimo dauguma pasisavino teisę rašyti įstatymus tik sau, kai beteisė tautos masė pavirto gatvine, šio varpo gaudesio itin pasigendama".

Katekizme mokėmės: "Dievas yra visur ir kiekviename vietoje". Ir šventoriuje, ir bažnyčioje, ir gatvėje laukia tauta. Laukia visų- ir patriotų, ir tuo labiau Kunigų. Tad nebūkime šventeivos.

Irena SMETONIENĖ

Marijampolė

(Pabaiga. Pradžia Nr. 5)

Bernardas Stepšys- Naktis

Gimė 1919m. Bajoriškių II kaime, baigė Upninkėlių pradžios mokyklą. Paūgėjęs padėjo tėvams triūsti ūkyje, vėliau dirbo staliumi.

1945m. liepą ištrėmė į Komiją tėvus. Tėvo sesuo, vežama kartu, nepasiekė tremties, mirė kelyje, užkasta kažkur ant Pečioros kranto. Tėvas mirė iš bado, dirbdamas Usteličės miško punkte Trojicko- Pečioros rajone. 1955m. tik motina grįžo iš tremties. Ji atgulė amžinam poilsiui Bajoriškių kaimo kalnelyje.

Dar tėvams gyvenant namuose, Bernardo dažnai ieškojo sribai, ne kartą jo laukė pasala, tačiau vis pasisekdavo nepakliūti. Dažnai teko keisti buvimo vietas- iš pradžių slapstėsi pas dėdę Karolį Stepšį, Juozą Jasionį, Palaimą, gyvenantį Aukštadvaryje. Tai paspartino jo apsisprendimą įstoti į partizaninio pasipriešinimo dalyvių gretas ir kovoti prieš okupacinį režimą. 1945m. pradžioje jis tapo Slyvos būrio partizanu, slapyvardžiu Naktis.

1945m. kovo 2-osios naktį B.Stepšys parėjo į namus pasikeisti drabužių, o visas būrys apsistojo poilsiui Karolio Stepšio ir Jono Morkūno sodybose. Tą naktį buvo išžudyta visa dėdės šeima ir sudeginta sodyba. Laimingai pabėgo tik penkerių metų mergytė. Žuvo labai daug kareivių, bet ir būrys neteko 19 kovotojų. Tai buvo pirmoji skaudi netektis. Būrio vadas Eugenijus Svilas- Slyva likusiems partizanams pasiūlė išsiskirstyti į bunkerius mažomis grupelėmis ir apsispręsti.

Rudeniop keli partizanai nusprendė užsiregistruoti, tarp jų buvo ir Bernar-

das. Tuo metu Jonavos saugume dirbo Luzginas, kuris iš karto išdavė pažymėjimą.

Sėdi iš kairės: Vacys Grušta, Bernardas Stepšys, Stasys Morkūnas ir Antanas Morkūnas. 1955m. Vorkuta

tačiau atsirado liudytojas, kuris tvirtino, kad Bernardas vokiečių okupacijos

metais neva vieną rusų karininką nušovė, o kitą sužeidė. To pakako, kad atseiktų 20 metų lagerių ir penkerius metus tremties. Kauno kalėjime B.Stepšys sutiko ir liudytojo brolių, kuris jo vos neužmušė- sutrukdė netikėtai užėjęs viršininkas.

Nelaisvėje pravertė staliaus amatas, nes Vorkutos lagerių virši-

nediktu Vareikiu, Karoliu Palaima, Vaciu Petrausku, vyru ir žmona Kulvinskais, Kaziu Raguliu- Baravyku ir Edvardu Kuliešiu- Liepsna. Visiems buvo at-

Antanas ir Stasys Morkūnai, Vyta Akūnis, Stasys Stanys, Vacys Grušta ir Jaskutis nuo Gelvonų. Taip pat B.Stepšys lageryje sutiko "Žaliojo velnio" štabo viršininką Stasį Misiūną- Senį, kuris jam pasakojo apie vienos merginos žygdarbį. Per kautynes Aleksui Zapkui- Piliakalniui nukirto abi kojas. Su juo kartu traukėsi ryšininkė- studentė, sl.Laukinukė. Kariškiai norėjo paimti juos gyvus. Laukinukė prisileido priešą visai arti, ir automato serija visus nukirto, tarp jų ir Senio tardytoją. O pati, ištraukusi granatą, susisprogdino su Aleksu Zapkumi- Piliakalniui.

Išbuvęs Vorkutos lagerių pragare 10 metų, buvo perteistas ir atleistas nuo tolesnės bausmės, be teisės gyventi Vilniuje ir Kaune. Kadangi motina jau buvo grįžusi iš tremties, ir jam buvo leista ap-

Sėdi iš kairės: Antanas Morkūnas, Vyta Akūnis; stovi: Bernardas Stepšys, Stasys Stanys ir Stasys Morkūnas. 1956m. Vorkuta

seikėta po 10 metų lagerių ir 5 metus tremties. Kalėjo Mordovijos lageriuose iki 1953m. vasario 7d., paskui buvo tremtyje Krasnojarsko kr. Abezės raj. kolūkyje iki 1955m. sausio 24d.

Lageriuose kartu kalėjo mokytojos Janina Astrauskaitė iš Kauno, Eugenija Šimonytė, Stasė Kuzminskienė, Antanaitienė, Juknienė, Skučienė.

Taip kentėjo Stasė ir Bernardas Stepšiai už pasiaukojimą ir meilę Lietuvai. Tačiau budeliai nesugebėjo jų palaužti- iki senatvės jie liko ištikimi laisvės idealams.

Iš kairės: Stasys Morkūnas, Vyta Akūnis, Bernardas Stepšys ir Antanas Morkūnas. 1956m. Vorkuta

Veronika GABUŽIENĖ

Ką mena Upninkų apylinkės miškai

metais neva vieną rusų karininką nušovė, o kitą sužeidė. To pakako, kad atseiktų 20 metų lagerių ir penkerius metus tremties. Kauno kalėjime B.Stepšys sutiko ir liudytojo brolių, kuris jo vos neužmušė- sutrukdė netikėtai užėjęs viršininkas.

Nelaisvėje pravertė staliaus amatas, nes Vorkutos lagerių virši-

nediktu Vareikiu, Karoliu Palaima, Vaciu Petrausku, vyru ir žmona Kulvinskais, Kaziu Raguliu- Baravyku ir Edvardu Kuliešiu- Liepsna. Visiems buvo at-

Stasė Jasionytė- Stepšienė- Lelija. 1953m.

sigyventi Lietuvoje. Grįžęs į Jonavą, dirbo staliumi, vedė buvusią būrio ryšininkę Stasę Jasionytę. Užaugino du sūnus. 1995m. sausio mėn. B.Stepšys mirė.

Žmona Stasė Jasionytė- Lelija buvo išduota ir suimta 1946m. vasario 17d. S.Jasionytė- Leliją teisė Kaune kartu su Bernar-

Jonas Stokaitis

Noriu pabūti žmogumi

*Atleisk, Viešpatie, Meldžiu Atleisk
už tiek tuščių, bergždžių dienų.
Šį vakarą man prisiglausti leisk
prie Tavo perkaltų delnų.*

*Koks Tu gražus! Koks mielas Tavo veidas!
Kaip tinka šone Tau žaizda.
Taip nesuprantama, taip viskas keista,
kad tiek kentėjai dėl manęs.*

*Kas aš esu, sakyki, mano Dieve,
ar ietis, ar buka vinis,
o gal aštrus spyglys eršketio,
papuošęs galvą vanikui?*

*Aš pavargau nuo darbo, nuo kelionių
ir nuo ieškojimo prasmės.
Leisk prisiglausti man prie Tavo kojų,
užmiršti viską, pailsėti.*

*Pabūti žmogumi, Tavo vaiku aš noriu
be šitų klausimų kelbė.
Nuženk į širdyje Tau paruoštą altorių,
nes su Tavim taip gera ir jauku.*

Padėkosiu dangui

*O Viešpatie, jaučiu aš Tavo meilę
žolės daigė ir pūko debesį,
kad šitoje žemėje gyventi leidai
su laimės viltimi širdį.*

*Už ilgesį Tau, Viešpatie, dėkoju
kiekvieną rytmetį išauštančios dienos.
Dėkoju Tau už vakaro svajonę,
žvaigždes, paskendusias nakties tyloj.*

*Už kūdikio žingsnius tariau Tau ačiū.
Būtų nyku. Tikrai nyku be jų.
Už kauburį ant mano paties kapo.*

Replika**Kiek valdžios Maskvai, kiek Vilniui?**

Seimo pirmininkas Česlovas Juršėnas vasario 28d. pasirašė nutarimą Nr.706 "Dėl A.Lozuraitičio komandiruotės į Ukrainą". Jame rašoma: "Komandiruoti Lietuvos Respublikos Seimo narį Albiną Lozuraitį (LDDP frakcija, E.S.) į Kijevą (Ukraina) 1995m. kovo 12-15 dienomis dalyvauti Ukrainos ir NVS šalių parlamentaram rengiamame seminare "Valdžių pasidalijimas".

Nejau p. Č.Juršėnas priskyrė Lietuvą prie NVS šalių? O jei ne, tai ko veržtis ten, kur nesi kviečiamas?

Kas labiau tikty atisveikinant?

Metų ratas sukasi, kaskart vis dažniau lenklame galvas, palydėdami savo likimo brolius į paskutinąją kelią.

Prisiminkime, kaip šarvodavo mūsų senelius, protėvius. Juk nebuvo tradicijos kiekvienam į laidotuves nešti vainikų ar gėlių. Nebent savo išaugintą žiedą. Giesmė, malda, savo atėjimu, atsinešta žvake pagerbdavome velionį.

O dabar daugiau pasitarnaujame prekėviams ar net nužmogėjusiems kapinių gėlių vagims.

Pasvarstykime: kaip prasmingiau pagerbti velionį ir jo artimuosius šiomis liūdesio dienomis? Gal eidami atsineškime žvakę. Jų reikia ir budinti, ir laidojant, ir per šv.Mičias Bažnyčioje, per ketvirtynas ar kitas velionio atminimo sukaktis.

Galbūt keletą užuojautos žodžių parašykime ant gedulingo atviruko, įdėkime į voką ir įteikime artimiesiems, o jei turime, pridėkime ir kiek pinigų. Juk kiekvienas žinome, kad per laidotuves neapsieinama be išlaidų. Juolab kad gyvename kukliai, penst jos mažos. Tad skaudžia netekties dieną geriau paremkime vienas kitą moraliai ir materialiai. Kai kas siūlo įrengti aukų dėžutę. Gal tai būtų prasmingiau, negu sunėsti kalnus vainikų?

Pasvarstykime, pasitarkime. Ką pasakysite Jūs? Kokia Jūsų nuomonė?

Julija AUKSORAITIENĖ

LPKTS. Kauno skyrius

Pirmasis forumas

Vasario 27d. televizija pirmą kartą žiūrovus supažindino su savivaldybių rinkimuose dalyvaujančiomis partijomis.

Labai nustebino tai, kad Lenkų sąjungos atstovas p.Sinkevič kalbėjo tik lenkiškai ir rusiškai.

Netgi jei jis būtų kreipėsi į Lenkiją, Rusiją ar Baltarusiją, vis tiek privalėjo vertėjais pasirūpinti. Kreipdamasis į rinkėjus- Lietuvos piliečius- ne valstybine kalba, labai juos įžeidė, priskirdamas prie nemokšų, nesugebančių išmokyti savo valstybinės kalbos, nors čia gimę ir užaugę.

Kodėl Lietuvos televizija leidžia nesilaikyti įstatymų? Sinkevič, pažeisdamas Lietuvos valstybinės kalbos įstatymą, nusikalto prieš Lietuvos valstybę ir privalėtų už tai atsakyti.

Nustebino ir Valstiečių partijos atstovas p.Purvinskas- jis, kaip LDDP atstovai prieš Seimo rinkimus, at-

virai meluodamas nori apgauti ir taip jau nuskriaustus kaimo žmones. Bet, manau, kad kaimas jau praregėjo ir nesiduos vėl apgaunamas specialiai prieš rinkimus sukurtos partijos, susidedančios iš buvusių kolūkių pirmininkų, viršininkėlių ir partijos sekretorių. Jei nuo jūsų atsiribojo ūkininkų sąjunga, tai jau aišku, kokie esate paukščiai.

O visų smagiausiai nusišnekėjo LDDP atstovas Kirkilas: jis jau iš anksto pažadėjo LDDP Seimo daugumos paramą toms savivaldybėms, kuriose bus išrinkti deputatai jų atstovai.

Verta suabejoti, ar nebus priešingai: tikriausiai tos savivaldybės, kaip ištikimi klapčiukai, tarnaus savo šeiminkams, o gyventojai bus dar labiau skriaudžiami. Būkime išmintingi- neberinkite tų, kurie mus 50 metų vedė į "laimingą komunizmą", o ir dabar jau treči metai klampina kraštą į skurdą, patys milijonieriais tapdami.

Aleksandras JUŠKA

Druskininkai

Kaip išgelbėjome partizaną Karkliuką...

1994m. lapkričio 15d. Žaslių apyl. Kaugonių k. palaidojo partizaną Romasių Sedlicką- Karkliuką.

Noriu papasakoti kaip 1947m. sausio, rodos, 4d. jį išgelbėjo nuo mirties...

Į mano tėviškę, Žaslių valsč. Migučionių k., atėjo J.Olubaitė iš Trakų apyl. Vievio valsč. Abromiškių k. (į jų sodybą atveždavo sužeistus partizanus ir išveždavo į ligoninę). Ji pasakė, kad atsiuntė Karkliuką. Tuo metu pas tėvelius Kūčioms buvo atvykę partizanai. Aš, nubėgusi į tvartą, pašaukiau Benediktą Trakimą- Genelį ir pasakiau, kad atvyko Olubaitė. Genelis liepė nesakyti, kad jie čia. Išėjus Olubaitei, sesuo Onutė išvyko į Vilnių gydytojui, o mane pasiuntė pas Karkliuką.

Sugrįžusi papasakojau Geneliui, kad partizanus užpuolė bunkeryje: Liepa žuvo, o Karkliukas sužeistas paspruko. Jis spėjo nusigauti iki ūkininko ir liepė vežti jį į Abromiškes. Netrukus čekistai surado vežiką. Sužinoję, kur šis paliko partizaną, apsupo Olubaičių sodybą. Olubaitę areštavo.

Kitą naktį Karkliuko sesuo Sedlickaitė atvežė ligonį į mano tėviškę. Pas mus tuo metu buvo Genelis su Romasium Petkevičium- Varnėnu. Sedlickaitė sužeistą brolių paliko, nes jų namuose buvo krata. Paaiškėjo, kad mergina namiškiams pasakė, kur išvežė brolių. Genelis supykęs pasakė: "Privirei košės!"

Taip ir buvo. Ką daryti partizanams? Miškas tolakai, o ligonis nusilpęs- dešinė ranka peršauta, sužeisti pečiai, krūtinė. Paguldė pas kaimyną Jankūną. Onutė Trakimaitė atvežė gydytoją. O čekistai jau darė krata kaimė. Jie ieškojo manęs, Onutės Kondrotaitės. Aš išvykau į Vilnių.

O partizanai išsikasė duobę sena jame mūsų name, kuris stovėjo dar neišardytas prie kaimo keliuko. Ant iškastos duobės nuvertė lubas su visais spaliais. Į tą duobę įnešė ligonį. Nelaimė, pas mus atėjo dar keli vadai. Pasirodo, Markulio agentai norėjo partizanų vadus surinkti į vieną vietą ir su jais susidoroti. Susitikimai su Vilniaus agentais neįvyko. Į bunkerį teko priimti ir atvykusius partizanų vadus P.Klimavičių- Uošį- rinktinės vadą, P.Jaromską- Perkūną- būrio vadą, B.Steponavičių- Milžiną, rinktinės štabo viršininką.

Aš sugrįžau iš Vilniaus su gydytoja, atvežiau ir dokumentus Karkliukui. Gydytoja, apžiūrėjusi ligonį, pasakė, kad po poros valandų gali prasidėti gangrena, reikia skubiai operuoti. Kai grįžau palydėjusi gydytoją į stotį, Genelis liepė vežti į ligoninę, patarė į Kauną. Gydytoja buvo parašiusi trumpą laiškėlį draugei gydytojui, kad padėtų. Ranka tiesiog puvo. Viena bijojau sužeistą jį vežti, todėl pasikviečiau draugę Marytę Šimonytę.

Vakare su Maryte nuejome į sutartą vietą prie Lubakos kaimo netoli Elektrėnų. Netrukus Vincas Zaremba, gyventojas iš gretimo kaimo, atvežė ligonį. Jis gulėjo vežime, uždengtas šilta antklode.

Stabdžiau visus sunkvežimius, visai negalvodama, kad galiu įkliūti. Jau pradėjo temti.

Sustojo sunkvežimis. Kokia laimė! Pribėgu prie vežimo, pakėliau antklodę ir išsigandau. Ligonio baltiniai suskretę nuo kraujo, pūlių, nenuskustas, plaukai ilgi, purvini. Zaremba nusivilko kailinius, jais apklojome ligonį.

Visą kelią klūpojau prie ligonio ir mokiau jį isiminti naują vardą, pavardę, nes buvo gauti jau kiti dokumentai. Marytė sėdėjo susirietusi kampe, nes buvo šaltas žiemos vakaras. O aš iš baimės šalčio nejutau.

Ligoninėje daktaras patikrines pasakė, kad ranką reikės amputuoti. Jį nuvežė tiesiai į operacinę. Anksti rytą atėjusios į ligoninę pas Karkliuką, pamatėme jį gerai nusiteikusį. Buvau nupirkusi jam maisto, palikau pinigų ir išėjau.

Grįžtant užnešiau kailinius Vincui Zarembai. Ten radome Genelį su Varnėnu. Pasakėme, kad Karkliukas sveikas, gyvas, tik be dešinės rankos. Mes su Maryte skubėjome į namus, tadėjome tiesiai per laukus, arimus. Įžengus į sodybą, prie tvarto kažkas sujudėjo.

Išgirdau įsakymą: "Ruki vvierch!"- ir šūvis. Taip patekau čekistams į nagus. Prisiminiau, kad švarkelio kišenėlėje yra gydytojos laiškėlis. Jeigu ras- įklius gydytojui. Pasiprašiau į tualetą ir čia sunaikinau įkaltį.

Įvedė į namus. Čia visi meldėsi. Pilna vaikų. Pasirodo, mums išvažiavus, mergaitė parodė mano namus. Stribai apsupo namus ir paėmė ne tik mane, bet ir iš Vilniaus Markulio pasiųstą partizaną Vacijų Krilavičių- Vytenį. Laimė, mama spėjo sudeginti partizanų nuotraukas ir dokumentus.

Nuvežė į Žaslius, čekistai elgėsi žiauriai. Nei Žasliuose, nei Kaišiadoryse apie Vytenį manęs neklausinėjo, nors mus kartu paėmė. Patekau į Vilniaus saugumą. Man rūpėjo perspėti Onutę ir visą Trakimienės šeimą, nes pas ją buvo prisiglaudusios jos brolio dukros: Pranas Marcinkevičius- Dobilas ir jo žmona buvo išvežti į Sibirą. Trakimienė slėpė mergaites ir mokė. Čia tardė žiaurusis Bertašiūnas. Pirmi Bertašiūno žodžiai buvo: "Snieguole, pakliuvai!" Jis jau žinojo mano slapyvardį.

O vėliau gyvenimas suvedė mane su Beniu Trakimu- Geneliu. Kai sušvelnėjo režimas, ištekėjau. Išbuvo Intoje 25-erius metus. Paskui atvažiavom į Latviją. Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, apsigyvenome Klaipėdoje.

Ona KONDROTAITĖ- TRAKIMIENĖ

ATITAI SYMAS

"Tremtinio" Nr.8 skelbime "Prašome palydyti apie rezistencinę veiklą" 3 eil. skaityti: Antanas Striška.

I V Y K I A I I V Y K I A I

RADVILIŠKIS. Vasario 25d. į metinį susirinkimą rinkosi LPKTS nariai iš viso rajono.

Tylos minute pagerbėme narius, per metus išėjusius Anapilin.

Užsienio ir šalies politinę padėtį apžvelgė Tarybos narys V.Mos-teika.

LPKTS rajono tarybos pirmininkė S.Janušonienė perskaitė ataskaitinį pranešimą, suminėjo skyriaus nuveiktus darbus. Vienas jų - suorganizuotas tremtinių choras, kuris dalyvavo Pasaulio lietuvių dainų šventėje, įvairiuose minėjimuose.

Praejusių metų birželio mėnesį į Naujosios Vilnios stotį buvo palydėtas gyvulinis vagonas, primenantis tremtinių valandis. Mažuolių miške, kur buvo bunkeris, pastatyti paminkliniai akmenys žuvusiųjų partizanų atminimui.

Kitas paminklinis akmuo pašventintas prie Sąjūdybos, Balandiškių k. Šioje sodyboje buvo įrengtas bunkeris, o jos šeimininkai ilgą laiką slėpė ir maitino partizanus.

Atidengta paminklinė lenta

Sąjūdyboje

ir Minaičių k., prie Miknių gyvenamojo namo, kuriame 1949m. vasario mėn. vyko visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas.

Tarybos nariai lankė negalios iš-tiktus Sąjungos narius, kiek galėjo, šelpė materialiai, palydėjo į paskutinę kelionę likimo seses, brolius.

Revizijos komisijos pirmininkė Štankelienė,

patikrinusi Tarybos finansinę veiklą, ją įvertino teigiamai.

Po to įvykusioje diskusijoje kalbėjusieji tarybos darbą įvertino gerai. Kad skyrius tiek daug nuveikė - didelis nuopelnas ak-

tyviausių tarybos narių - S.Janušonienės, K.Butkuvienės, V.Barakauskienės, žinoma, padedant ir kitiems tarybos nariams.

Po susirinkimo žiūrėjome muzikinę-literatūrinę kompoziciją "Leiskit į Tėvynę", kurią parengė Vaižganto gimnazijos moksleiviai, vadovaujami mokytojų J.Kaučikičienės ir L.Kačienienės.

Paskui dar ilgai šnekučiavomės prie arbatos puodelio ir sumuštinių.

Taryba dėkoja Gražinos vid. mokyklos direktoriui Alfredui

Autoriaus nuotraukos Prie Miknių namo

Krikščanai už ne pirmą kartą suteikiamas patalpas ir verslininkui Vladui Bartkui, remiančiam mūsų veiklą.

Vytautas MOSTEKA

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Vytautas Mikalčius
1958-1995

*Visad brangus ir visad gyvas
Širdy, darbuos Tu artimųjų liksi,-
Kai mes į amžinybę žengsim,
Gal mus ateinančius tu pasitiksi...*
L.Puniškienė

Žiauri ir tragiška mirtis išplėšė iš gyvenimo Vytautą, buvusį politinių kalinių sūnų, gimusį Magadane.

1982m. baigęs Kaliningrado aukštąją inžinerinę jūreivystės mokyklą, įsigijo inžinieriaus-laivavedžio diplomą.

Vytautas Mikalčius - DŽTŠ "M.K.Čiurlionis" kapitonas, eidamas tarnybines pareigas, žuvo prie Brazilijos krantų. Velionį bendradarbiai prisimena kaip pareigingą ir principingą savo vadovą.

Vytautas buvo LPKTS Jonavos skyriaus narys.

Nuoširdžiai užjaučiame V.Mikalčiaus artimuosius ir liūdimė kartu su velionio mama, žmona, vaikais.

LPKTS Jonavos skyriaus taryba

ATSILIEPKITE!

Alfonsas PAKALNIŠKIS 1946m. iš Ukmergės kalėjimo buvo išvežtas į Magadaną. Mirė 1947m. sausio 5d. Stepnoj lageryje.

Norėčiau, kad atsilieptų jį pažinojusieji. Ieško jo sesuo Elena PAKALNIŠKYTĖ, Kilimų 9-2, Lentvaris, Trakų raj.

"Neįtikėtina tiesa"

Tai Žanos Ranaitės-Černienės atsiminimai. Tikrai sunku patikėti, kad buvusi Vilniaus geto kalinė, Ilinsko partizanų būrio dalyvė, švenčiant karo pergalę, Maskvoje KGB areštuojuama pagal 58-6 straipsnį (šnipinėjimas), vėliau straipsnis pakeičiamas į 58-1a (tėvynės išdavimas), "Ypatingojo pasitarimo" nuteisiama, uždaroma Butyrų kalėjime su vagimis, prostitutėmis, žmogžudžiais. 1946m. "juodvarniu" su užrašu "Duona" pervežama į "Raudonosios Presnios" persiuntimo punktą, iš ten - etapu į Tagillagą Kirovo srityje. Atskleidžiami lagerių, geto gyventojų santykiai, jų kančios.

Knygos tiražas 1000 egz.

Natalija PUPEKIENĖ

"Maža Lietuva Irkutskė"

Knygą sudarė buvę Irkutsko tremtiniai Rožė ir Alfonsas Jan-kauskai. Čia pasakojama, kaip buvo palaikoma lietuviška jaunimo dvasia, kaip susibūrė buvusio konservatorijos studento Vytauto Kesyliaus vadovaujamas choras, buvusios Kauno dramos teatro aktorės Liudos Gužaitės- Kalpokienės vadovaujamas tautinių šokių būrelis.

Leidiny su iliustruotais nuotraukomis - ir iš tremties laikų, ir grįžus į Lietuvą, įdėtos trumpos biografijos.

Buvę Irkutsko tremtiniai - lietuviškos saviveiklos dalyviai - po Atgimimo susitiko 1989m. Kaune; 1990m. - Vilniuje; 1991m. - Šiauliuose; 1992m. - Alytuje; 1993m. - vėl Kaune; 1994m. dalyvavo Pasaulio lietuvių dainų šventėje; 1995m. rinksis Panevėžyje, minint Gedulo ir Vilties dieną - Birželio 14-ąją.

Žangos žodis "Ne vien duona gyvas žmogus" spausdinamas lietuvių ir anglų kalbomis. Tiražas 2000 egz. Išleido LPKT sąjunga.

Natalija PUPEKIENĖ

Susipažįstame su kandidatais

KLAIPĖDA. Vasario 26d. buvusiuose Statybos tresto kultūros rūmuose įvyko Politinių kalinių ir tremtinių, Tautininkų bei Darbininkų sąjungos ir jų rėmėjų - Sausio 13-osios brolijos ir Šaulių sąjungos kandidatų pristatymas šių sąjungų nariams. Susirinkimą vedė LPKTS Klaipėdos skyriaus pirmininkas J.Martišius.

Kandidatai trumpai papasakojo savo biografijas, A.Martinavičius supažindino su Sąjungų rinkimų programa.

Koncertavo tremtinių choras, o paskui pro ašaras linkmino O.Padvarietienės sukurtas ir surežisuotas "Ubagų šou", kuris gražiai išpynė į Užgavėnių linksmųjų šurmų.

Rožė POŠKIENĖ

"Pokario dainos"

Vilniaus valdybos Kultūros skyrius ir Menininkų rūmai kovo 12d. 17 val. Vilniuje, Menininkų rūmuose (Daukanto a.3) rengia koncertą "Pokario dainos", skirtą Rezistencijos 50-mečiui ir Nepriklausomybės atkūrimo 5-osioms metinėms.

Dalyvau: D.Sadauskas, V.Juozapaitis, V.Babravičius, R.Vilkaitis, L.Ablonaitė, A.Brunius, A.Kubilius, ansambliui "Sadauja", "Salvė" ir kt.

Kovo 12d. 11 val. - generalinė repeticija.

Kvietimus galima gauti Menininkų rūmuose.

Informacija teikiama tel.775870, 767810.

Rengėjai

1945m. kovo 27d. Elmuliškių, Ažagų miškuose (Žaliojoje girioje) įvyko susirinkimas su Vetrovo divizija, kuriame žuvo apie 400 kareivių ir 76 partizanai.

Kovo 26d. bus prisimintas šis įvykis.

Spirakių bažnyčioje 9.30 val. bus aukojamos šv.Mišos, po jų aplankysime Dragonių kapinaites, kuriose ilsisi partizanų palaikai. Kviečiame dalyvauti.

LPKTS Panevėžio skyrius

Lietuvos Laisvės Kovos sąjūdžio dalyvių žiniai

Lietuvos Laisvės Kovos sąjūdžio suvažiavimas įvyks po rinkimų. Iki to laiko prašau užpildyti anketas ir su anketa pateikti 2 nuotraukas.

Informacija teikiama Panevėžyje tel.95920.

LLKS pirmininkas

J.ČEAPONIS